

ה' באב, תשפ"ה
30 ביולי, 2025

לכבוד

חברי הכנסת

חוות דעת - הצעת חוק יסוד: כניסה, הגירה ומעמד בישראל

הצעת חוק-יסוד: כניסה, הגירה ומעמד בישראל מבקשת להסדיר בחוק יסוד את מדיניות ההגירה והכניסה לישראל, לרבות הסדרת המעמד וההתאזרחות בתחומיה. מדיניות הגירה מהווה זה שנים רבות נושא רגיש ובעל משקל, הנידון תדיר במרחב המשפטי והפוליטי בישראל ומחוצה לה. **על רקע זה, בולטת הצעת החוק הנוכחית בחריגותה, שכן ניכר שהיא מבקשת לעגן מדיניות הגירה מסויימת כנורמה חוקתית באופן שנראה כי נועד לצמצם את האפשרות של כנסת עתידית לשנותה ושל בית המשפט לערוך עליה ביקורת שיפוטית.**

על רקע מאפייניה הייחודיים של מדינת ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, הנתונה ללחצים דמוגרפיים, גאוגרפיים וביטחוניים, ברי כי נדרשת מדיניות הגירה אחראית ומבוקרת. עם זאת, אין להתעלם מהיותה של ישראל מדינה דמוקרטית המחויבת להגנה על זכויות האדם, שלטון החוק ושיקול דעת שיפוטי. נוסח הצעת החוק הנוכחי מעורר קשיים מהותיים במישור המשפט והמדיניות הציבורית. כפי שנפרט להלן, אנו מתנגדים להצעת החוק במתכונתה הנוכחית.

תמצית עמדתנו:

א. **הצעת חוק היסוד מבקשת לעגן במעמד חוקתי שורה של צעדים בתחום ההגירה, אשר מעוררים שאלות חוקתיות מהותיות ועשויים לעמוד במתח עם מחויבויותיה הבין לאומיות של מדינת ישראל. אם תתקבל, הכנסת תהיה חופשית לאמץ שלא בכפוף לכל פיקוח ובקרה חוקתית מדיניות הגירה הפוגעת בצורה קשה בזכויות הפרט.**

ב. **ההצעה מבקשת להעניק עליונות לחוק יסוד זה על פני כל חוק אחר, לרבות חוקי יסוד אחרים, ובכך משנה את המדרג הנורמטיבי הנוהג, תוך יצירת עדיפות לנושא ההגירה על פני ערכים חוקתיים מקבילים. מדובר בחריגה מכל מהלך חוקתי סדור ומקובל.**

ג. **ההצעה מבקשת לעגן במישור החוקתי מדיניות ציבורית אשר אין מקומה בחוקה. אין בנמצא תקדים בחוקות של מדינות אחרות לקביעות גורפות של מדיניות. למעלה מכך, ההצעה אינה מבוססת על כל תשתית עובדתית המצביעה על משבר הגירה או צורך חיוני לאמץ אמצעים חריגים כל כך.**

נרחיב להלן.

1. הצעת חוק היסוד מבקשת להסדיר סוגיה מדינית רגישה, שבמרכז סמכותה של מדינת ישראל לקבוע מי יבוא בשעריה ובאילו תנאים יוכל אדם לקבל בה מעמד. מדובר באחד התחומים הטעונים ביותר בממשק שבין מדיניות ציבורית למשפט חוקתי, ובסוגיה שהייתה לאורך השנים מושא למחלוקות ציבוריות ולדין ציבורי-משפטי אינטנסיבי. המתח בין זכותה הריבונית של מדינה לעצב את מדיניות ההגירה שלה לבין החובה להבטיח הגנה על זכויות הפרט עמד במוקד של מספר פסקי דין עקרוניים, אשר בהם לא אחת נפסק כי יש צורך לפסול הסדרים שנמצאו פוגעניים ואינם עומדים באמות המידה החוקתיות.¹

¹ כך בבג"ץ 7146/12 אדם נ' הכנסת, פ"ד סו(1) 717, (פורסם בנבו, 16.09.2013) (להלן: "עניין אדם"); בג"ץ 6425/13 גבריסלאסי נ' הכנסת (פורסם בנבו 01.01.2014) (להלן: "עניין גבריסלאסי"); בג"ץ 86665/14 דסטה נ' הכנסת (פורסם בנבו, 11.08.2015) (להלן: "עניין דסטה").

למען הסר ספק: הכנסת סוברנית לאמץ מדיניות הגירה כפי שתמצא לנכון תחת המגבלות שנקבעו בחוקי היסוד. מדיניות ההגירה יכולה להיות נוקשת או נדיבה, ולעשות שימוש בכלי מדיניות שונים למימושה. אלא שההצעה הזו לא מהווה ניסיון שכזה. היא לא נסמכת על תשתית עובדתית מבוססת או על בעיית מדיניות ציבורית מסוימת, ונדמה כי כל קיומה הוא ניסיון לבצע מעקף חוקתי מבעוד מועד כדי לחסן הצעות מדיניות עתידיות מפני ביקורת שיפוטית. די בכך כדי להביא לדחייתה.

2. המסגרת המשפטית הנוהגת כיום משקפת את המתח המובנה שבין שיקולי ריבונות לבין עקרונות יסוד במשפט החוקתי. על פי ההסדר הקיים, אדם שאינו אזרח ישראלי ואינו זכאי לעלייה לפי חוק השבות כפוף להסדרי הכניסה והשהייה הקבועים בחוק הכניסה לישראל, וניתן להרחיקו מהמדינה. החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954, מגדיר מיהו "מסתנן", ומסמך את המדינה להחזיקו במשמורת. לצד זאת, מבקשי מקלט שוהים בישראל לרוב מכוח אשרת שהייה מסוג 2(א)(5), המעידה כי ניתן בעניינם צו הרחקה, אך ביצועו נדחה – לרוב בשל מניעה משפטית או נסיבתית. הצעת החוק הנוכחית מנסה, כאמור, לעגן הסדרים מרחיקי לכת עוד יותר מאלו שפורטו באמצעות חקיקת יסוד.

3. המאמץ לעגן הסדרים מסוג זה בחוק-יסוד מחייב בחינה זהירה. הסדרה חוקתית בתחום ההגירה והכניסה לישראל חייבת להלום את מחויבותה של מדינת ישראל לערכים דמוקרטיים בסיסיים ובראשם הגנה על זכויות האדם, עקרון השוויון, זכות הגישה לערכאות והביקורת השיפוטית. לאור מאפייניה הייחודיים של מדינת ישראל כמדינת לאום יהודית, קטנה גאוגרפית ומוקפת אתגרים ביטחוניים יש מקום להכרה במתח הקיים. יחד עם זאת, יש לוודא כי ההסדרים המוצעים אינם חורגים מן הנדרש, אינם פוגעים בליבת זכויות האדם, ונשענים על תכלית ראויה ואיזון מידתי. כאמור, אנחנו מתנגדים להצעה במתכונתה הנוכחית כפי שיפורט להלן.

א. הצעת חוק היסוד מבקשת להכשיר בדיעבד פגיעה בלתי מידתית בזכויות הפרט:

4. **לו תתקבל ההצעה, אופייה הדמוקרטי של ישראל יינזק קשות.** הצעת חוק היסוד שואפת לבסס את זהותה היהודית של המדינה באמצעות עיגון עקרונות הגירה מחמירים במדרג החוקתי העליון. אלא שבכך היא מוותרת, הלכה למעשה, על איזון זהיר בין ערכיה השונים של מדינת ישראל. תחת הכותרת של שמירה על רוב יהודי, ההצעה מקבעת משטר חוקתי המנשל אוכלוסיות מוחלשות מזכויות יסוד בסיסיות ובפרט את מבקשי המקלט, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם ערכיה של מדינה דמוקרטית. כך, סעיפים מרכזיים בהצעת החוק דוגמת שלילת זכות העמידה (סעיף 5(ב)) והוראות מרחיקות לכת ביחס לשוהים בלתי חוקיים (סעיף 7), מרחיבים את סמכויות הרשות המבצעת תוך דחיקת ביקורת שיפוטית וערעור ההגנה על זכויות. במקרים מסוימים, החוק אף מבקש לעגן במדרג חוקתי הסדרים שבית המשפט העליון פסל בעבר מחמת אי-חוקתיותם, תוך שהוא מתעלם מפסיקות ברורות בדבר החובה להבטיח איזונים מידתיים גם כאשר מדובר בהגירה לא חוקית. במצב זה, הרכיב ה"יהודי" של המדינה מוצב כערך מוחלט ובלעדי ולא כיסוד במארג מורכב של זהות יהודית ודמוקרטיה.

5. **הצעת חוק היסוד מתעלמת באופן בוטה ממבחי המידתיות שנקבעו בפסיקה.** סעיף 4 השולל אפשרות לקבלת מעמד קבע בנסיבות בהן אדם נכנס לישראל שלא חוק ושהה בארץ למעלה משלושה חודשים מעגן הסדר קשיח מבלי לקחת בחשבון ולהתייחס למקרים חריגים או לנסיבות מקלות. באופן דומה סעיף 7 לחוק מאפשר החזקה ממושכת של שוהים בלתי חוקיים במשמורת, ואף מאפשר מגבלות מרחיקות לכת נוספות לרבות הגבלת תנועה, מניעת גישה לשירותים בסיסיים והחזקת כספים על ידי המדינה מבלי לקבוע מגבלות ברורות בזמן או עילות שחרור. שתיתק ההצעה ביחס לאורך הזמן המותר להחזקה במשמורת, והעדר הבחנה בין שוהים המהווים סכנה ממשית לבין אלה ששהייתם נובעת ממניעה אובייקטיבית, חורגים באופן מובהק מההלכות שנפסקו.² בהינתן שמרבית השוהים אינם ברי הרחקה, הרי שהצעת החוק פותחת פתח להחזקת אנשים במשמורת לפרקי זמן ארוכים

² ראו לדוגמה בג"ץ 8425/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח' נ' מדינת ישראל, פס' 79 לפסק דינו של השופט פוגלמן (פורסם בנבו, 22.09.14).

ללא הצדקה מהותית, באופן הפוגע בזכות לחירות, בכבוד האדם ובאוטונומיה הבסיסית של הפרט. בהתאם לקביעת בית המשפט העליון, חברה דמוקרטית אינה יכולה להצדיק פגיעה מסוג זה, גם אם בצידה תועלת מינהלית או ציבורית.³

ב. הצעת החוק אינה מתיישבת עם מבנה המארג החוקתי בישראל ומבקשת לעקוף אותו:

6. מעבר לפגיעה בזכויות מהותיות, הצעת החוק מעלה קשיים גם במישור המבני של המערכת הנורמטיבית בישראל. לצד כללים מסדר ראשון הקובעים הסדרים מהותיים בתחום ההגירה, היא מבקשת לשנות גם כללים מסדר שני ובהם אופן הפיקוח השיפוטי, הגדרות זכות העמידה ויחסי הגומלין בין חוקי היסוד. בכך, היא אינה משנה רק תחום מסוים, אלא את כללי המשחק עצמם באופן שעלול לפגוע ביציבות ובאמון במערכת כולה.
7. **הצעת חוק היסוד מערערת את הסדר החוקתי הקיים בישראל מיום הקמתה.** אחד מקווי הגבול המרכזיים בין חקיקה רגילה לבין חקיקת יסוד נעוץ ברמת ההפשטה הראויה לכל מדרגה נורמטיבית. הצעת חוק-יסוד: כניסה, הגירה ומעמד בישראל אינה מציבה עקרונות יסוד כלליים שמהם תיגזר מדיניות משתנה, אלא מבקשת לקבע הסדרי מדיניות מפורטים כעקרונות חוקתיים בעלי עליונות על עקרונות חוקתיים מופשטים. בכך היא מערערת על תכליתה של חקיקת יסוד, שהיא להציב תשתית נורמטיבית יציבה ורחבה שמותירה למחוקק מרחב פעולה להסדרה לפי נסיבות משתנות. בדרך זו לא רק שנפגעת גמישותו של ההסדר החוקי, אלא נשללת גם האפשרות לביקורת שיפוטית אפקטיבית על חריגה של הרשות (בכובעה כרשות מכוננת) מעקרונות יסוד, שכן ההסדר עצמו מעוגן בחוק יסוד. מדובר אפוא בניסיון להקנות למודל הגירה ספציפי ומסוים חסינות חוקתית בלתי מוצדקת, תוך עקיפה של מנגנוני האיזון החוקתיים הקיימים.
8. **ההצעה מערערת על עקרון עליונות חוקי היסוד ויוצרת מדרג נורמטיבי מסוכן.** מעבר לקושי המהותי, באמצעות סעיף 3, הצעת החוק מבקשת להעמיד את עצמה כעליונה על חוקי יסוד אחרים. מהלך זה פוגע בליבת הרעיון החוקתי בישראל לפיו כל חוקי היסוד נהנים ממעמד שווה. בנוסף, לא זו בלבד שמדובר בפרקטיקה חריגה אשר ספק אם יש לה תוקף משפטי (שכן אין רציונל לכך שסמכות כנסת כרשות מכוננת בזמן מסוים תגבר על כנסת כרשות מכוננת בזמן אחר), אלא שהיא עלולה ליצור תקדים מסוכן של "מרוץ לתחתית" בחקיקת יסוד במסגרתה כל רוב פוליטי יבקש להתגבר על ערכים חוקתיים קודמים באמצעות חקיקת-על סלקטיבית. המשך מגמה זו צפוי להביא לפירוק הדרגתי של מדרג הנורמות ולפגיעה קשה ביציבות החוקתית של ישראל.
9. **הצעת חוק היסוד חורגת מהמבנה החוקתי המקובל במדינות לאום דמוקרטיות.** השוואה לחוקות של מדינות לאום ליברליות מקבילות מלמדת כי ברוב המקרים מדיניות הגירה אינה מוסדרת ברמת פירוט חוקתית, אלא בחקיקה רגילה. ברוב המדינות, החוקה מתייחסת לעקרונות כלליים בלבד כגון הזכות למקלט מדיני, או איסור גירוש שרירותי, אך נמנעת מהגדרה קונקרטית של סוגי אשרות, קריטריונים לקבלת מעמד או מנגנוני הרחקה. כך לדוגמה, חוקת גרמניה כוללת עיגון עקרוני בלבד של זכות המקלט (סעיף 16a) ואינה עוסקת בפרטי מדיניות ההגירה.⁴ בדומה לכך, חוקת יוון כוללת עקרונות כלליים של הגנה על חירויות הפרט,⁵ אך אינה עוסקת במדיניות הגירה או בענייני אזרחות. מגמה דומה ניכרת אף במדינות שחוו נסיגה דמוקרטית בשנים האחרונות. כך בחוקת פולין⁶ המתייחסת לזכות לבקש מקלט (סעיף 56) אך אינה כוללת הוראות פרטניות נוספות, או בחוקת הונגריה

³ בהקשר זה בעניין **דסטא** נקבע כי - הוראת החוק הקובעת כי ניתן להחזיק מסתננים במשמורת לתקופה של עד שלושה חודשים היא חוקתית. זאת בכפוף לפרשנות שנקבעה בפסק הדין, שלפיה קיים קשר מובנה בין ההחזקה במשמורת לקיומם של הליכים לזיהויים או למיזוי אפיקי הרחקתם מישראל.

⁴Basic Law for the Federal Republic of Germany, art. 16a (right of asylum) (1949).

⁵Constitution of Greece, arts. 4–25 (individual and social rights) (2008).

⁶Constitution of the Republic of Poland, art. 56 (1997).

שאמנם מאופיינת בעיגון רכיבים לאומיים ברור (Article D),⁷ אך גם היא מציינת רק את עקרון ההגנה על פליטים (סעיף XIV),⁸ ללא הסדרה כוללת של מדיניות ההגירה.

10. **הצעת חוק היסוד אף מעוררת קושי על רקע קיומו של חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי.** עקרונות הזהות הכלליים המופיעים בפתח הצעת החוק ובהם זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית ואופייה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי כבר זכו לעיגון מפורש ומחייב בחוק הלאום. בהיעדר צורך מהותי בכפל חקיקתי, עולה השאלה מדוע נדרשת קביעה מחודשת של עקרונות זהות דווקא במסגרת חוק העוסק במדיניות הגירה. הבחירה לשוב ולעגן ערכים אלה בחוק יסוד נוסף, שאינו נועד להסדיר את זהות המדינה אלא את גבולות הכניסה אליה, יוצרת עומס נורמטיבי ואף עלולה לרמז על כוונה להעצים את מעמד רכיב הלאום ביחס לערכים חוקתיים אחרים.

ג. נוסף על השיקולים החוקתיים, הצעת החוק מעוררת סימני שאלה גם במישור המדיניות:

11. **המציאות בשטח אינה משקפת מצב חירום או גל הסתננות בלתי פוסק.** אכן, מצבים חריגים באופיים (כגון גל הגירה בלתי חוקית רחב היקף או אירוע ביטחוני קיצוני) עשויים להצדיק פגיעה מסוימת ומדודה בזכויות אדם. ואולם, מהנתונים הרשמיים והמעקב הממשלתי השוטף עולה כי תופעת ההסתננות לישראל דרך גבולותיה הדרומיים נבלמה כמעט לחלוטין, וכי המציאות הנוכחית אינה מהווה מצב חירום או איום דחוף המצדיק הסדרה חוקתית כה פוגענית.⁹ יתר על כן, מציאות החיים העכשווית מלמדת כי תופעת ההסתננות אינה מתרחשת בהיקפים משמעותיים בשנים האחרונות, וכי המדינה מפעילה לאורך זמן מנגנוני פיקוח, אכיפה ומדיניות שמרנית בכל הנוגע לכניסת זרים לישראל. במילים אחרות, לא מדובר בתופעה חריגה או בלתי נשלטת, אלא בהסדרה ממשלתית רציפה שמייצרת ודאות יחסית במרחב זה. על רקע נתונים אלו, הניסיון לעגן בחוק יסוד הסדרים רחבים ומקיפים הפוגעים בזכויות יסוד דוגמת הגבלה ממושכת של חירות, שלילת גישה לערכאות שיפוטיות או החזקה בתנאים מגבילים ללא מגבלת זמן אינו נחוץ, ואינו עומד באמות המידה שנקבעו בפסיקה גם במצבים ביטחוניים מורכבים יותר.

12. **הצעת החוק יוצרת מורכבות גם במישור הבינלאומי.** אימוץ הצעת החוק במתכונתה הנוכחית צפוי לפגוע פגיעה של ממש במעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל. כמדינה שחתמה ואישרה את אמנת הפליטים משנת 1951, ואף נטלה חלק פעיל בניסוחה, מחויבותה של ישראל לעקרון אי-החזרה (non-refoulement) אינה רק משפטית אלא גם מוסרית וסמלית. עקרון זה נחשב למשפט בינלאומי מנהיג, ולכן מחייב את מדינות העולם כולו.¹⁰ מבקשי מקלט בישראל אמנם שוהים בה כדין, אך מוחזקים באי-ודאות ממושכת, ולעיתים גם בתנאים הפוגעים בחירותם

⁷ Fundamental Law of Hungary, art. D (2011).

"Bearing in mind that there is one single Hungarian nation that belongs together, Hungary shall bear responsibility for the fate of Hungarians living beyond its borders, and shall facilitate the survival and development of their communities; it shall support their efforts to preserve their Hungarian identity, the assertion of their individual and collective rights, the establishment of their community self-governments, and their prosperity in their native lands, and shall promote their cooperation with each other and with Hungary".

⁸ "Hungary shall grant asylum to non-Hungarian nationals persecuted for reasons of race, nationality, membership of a particular social group, religion or political opinion".

⁹ בהתאם לנתוני רשות האוכלוסין וההגירה, מספר המסתננים לישראל דרך ירדן במהלך השנים 2019-2024 עומד על 227, מספר המסתננים שנכנסו דרך נתב"ג עומד בשנים אלו על 199 וישנם עוד 62 מסתננים נוספים שמקום כניסתם טרם סווג. נכון לסוף שנת 2024 מספר המסתננים שנכנסו מגבול מצרים עומד על 19,643 – ירידה של 15% ביחס לספר המסתננים ששהו בארץ בסוף שנת 2023. "נתוני זרים בישראל" (חוות דעת של אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה, מוגש על ידי רשות האוכלוסין וההגירה, אפריל 2025).

www.gov.il/BlobFolder/generalpage/foreign_workers_stats/he/foreigners_summary_2018.pdf

¹⁰ לשאלות בדבר מעמד הפליטים ראו עניין אדם בפס' 66,112 לפסק דינה של השופטת ארבל, פס' 7-9, 37 לפסק דינו של השופט פוגלמן; פס' 3 לפסק דינו של השופט עמית ופס' 114 לפסק דינו של השופט דנציגר. בעניין גבריסלאסי בפס' 30-36 לפסק דינו של השופט פוגלמן ופס' 7 לפסק דינו של השופט הנדל. בעניין דסטא בפס' 2 לפסק דינו של השופט פוגלמן, פס' 3-4 לפסק דינה של השופטת חיות ופס' 12-13 לפסק דינו של השופט מלצר.

ובכבודם. אשרותיהם אינן מקנות להם זכויות סוציאליות, נאסר עליהם לעבוד, ואין להם גישה לשירותי בריאות ורווחה אלא במקרים חריגים בלבד. בכך נשללות מהם בפועל זכויות יסוד כגון חירות, קיום בכבוד, שוויון בפני החוק וזכות להליך הוגן אשר נמצאות בליבת אופייה הדמוקרטית של המדינה. המשפט הבינלאומי מכיר בזכויות טבעיות אוניברסליות המוקנות לכל אדם במנותק מהסדרים נורמטיביים ספציפיים ולכן הצעת חוק היסוד במתכונתה מנוגדת לא רק לזכויות האדם המעוגנות בחקיקה הישראלית, אלא גם לעקרונותיו של המשפט הבין לאומי הפומבי. חוק יסוד אשר מתעלם ממחויבויות אלו, מבטל למעשה את האפשרות להעניק הגנה למבקשי מקלט, ומכשיר החזקה ממושכת של שוהים בלתי חוקיים גם כאשר לא מתקיים בעניינם כל אפיק הרחקה אפקטיבי, שולח מסר מדאיג לקהילה הבינלאומית.¹¹

13. עיגון חוקתי של הסדרים מפלים, המדירים באופן שיטתי את זכויותיהם של לא-יהודים על בסיס שיוך אתני, צפוי לעורר גינויים מצד גופים בין-לאומיים, לפגוע ביחסיה של ישראל עם בעלות בריתה, ולהחליש את יכולתה של ישראל להציג את עצמה כמדינה יהודית אך גם דמוקרטית. המגמה המסתמנת של חקיקת יסוד המעדיפה זהות אתנית אחת תוך דחיקת שוויון, חירות והגנה משפטית עלולה לערער את הלגיטימציה הבינלאומית של ישראל ולהפוך אותה למושא לביקורת נרחבת בזירות דיפלומטיות, משפטיות ואקדמיות.

לסיכום, הצעת חוק היסוד: כניסה, הגירה ומעמד בישראל מציבה את שאלת ההגירה כעקרון "על חוקתי" באופן העשוי להקדים אותה לעקרונות יסוד דמוקרטיים ולזכויות אדם המעוגנות אף הן בחוקי יסוד. מדובר בהסדר נקודתי אשר אינו נושא מאפיינים חוקתיים מובהקים, אך יוצר עליונות פנימית באמצעות פונקציה ייחודית הדוחה את מבחני פסקת ההגבלה. בכך נוצרת היררכיה נורמטיבית חדשה, הסותרת את התפיסה לפיה כל חוקי היסוד נהנים ממעמד שווה. לצד הקושי המבני, ההצעה חריגה גם במבט השוואתי שכן לא מקובל למצוא בחוקות הסדרי מדיניות הגירה ומעמד ספציפיים. היא אינה נשענת על צורך מוכח, מתעלמת מהאיזונים שמתקיימים כיום בפועל, ועלולה להקשות על גיבוש מדיניות גמישה ואחראית. מעבר לכך, ההצעה יוצרת תקדים בעייתי ומסוכן שלפיו כל רוב פרלמנטרי עתידי יוכל להעניק לחוק יסוד מעמד עדיף על פני חוקי יסוד אחרים קודמים. מהלך כזה יפתח פתח לריבוי מדרגים חוקתיים, ויערער את היסודות שעליהם נשענת המערכת הנורמטיבית בישראל.

אשר על כן, אנו כאמור מתנגדים להצעת החוק וסבורים כי אין לקדמה במתכונתה הנוכחית.

עו"ד עמנואל הירשפלד טרכטינגוט

ד"ר אלעד גיל, ראש חטיבת המחקר

תכלית - המכון למדיניות ישראלית

¹¹ בהקשר זה חשוב לציין כי בישראל מספר רב של מבקשי מקלט שלא הוגדרו רשמית "פליטים" ועל כן זכויותיהם לא מוסדרות כראוי. להרחבה בנושא ראו ד"ר שני בר-טוביה "קרקע עשויה נייר": פליטים ופליטות בישראל, תמונת מצב נובמבר 2024 - https://01368b10-57e4-4138-acc3-01373134d221.usrfiles.com/ugd/01368b_db48c8e610254e88b05fa1d953f7752d.pdf.